

שם המרצה: ד"ר דני חורש

שם הקורס: פוסט-טראומה בקרב משפחות וילדים

קוד קורס: 60-807-01

סוג הקורס: בחירה

שנת לימודים: תשע"ט סמסטר: ב' היקף שעות: 2 ש"ס.

א. מטרת הקורס:

הסטודנטים ייחשפו לתיאוריות ולשאלות המחקריות המרכזיות בתחום הפוסט-טראומה. דגש מיוחד יושם על פוסט-טראומה בקרב אוכלוסיות של ילדים ומתבגרים, וכן על השלכות פוסט-טראומטיות בתוך המערכת המשפחתית.

ב. תיאור הקורס:

לאירועים טראומטיים (התעללות פיזית ונפשית, מלחמה, תקיפה מינית, ועוד) השלכות פסיכולוגיות משמעותיות על הנחשפים אליהם. הדבר נכון במיוחד בכל הנוגע לילדים ובני נוער, שלעתים פוגשים טראומה כשהם בעיצומו של תהליך התפתחות, נפשי וביולוגי. במסגרת הקורס, נלמד על סוגים שונים של קשיים פסיכולוגיים המתפתחים כתוצאה מחשיפה לדחק טראומטי (למשל, PTSD, דיסוציאציה, דיכאון, הפרעות סומטיות). כמו כן, נסקור גורמים פסיכולוגיים הקשורים לפגיעות ולחוסן לנוכח דחק טראומטי. עוד נלמד על סוגיות ספציפיות ושנויות במחלוקת בתחום הטראומה (למשל, צמיחה פוסט-טראומטית), ועל גישות מחקריות שונות. חלק ניכר מהקורס יוקדש לפוסט-טראומה בקרב ילדים ונוער, וכן לאופן שבו אירועים טראומטיים משפיעים על המערכת המשפחתית. מושגים כגון טראומטיזציה משנית והעברה בין-דורית של טראומה ייבחנו לעומק, תוך התמקדות בגורמים העשויים לזרוז/לעכב חלחול של טראומה בתוך המשפחה.

מהלך השיעורים:

השיעורים יתבססו על הרצאות פרונטליות של המרצה (מלוות בדיון בכיתה), כאשר כל הרצאה תסקור היבט מרכזי בתחום הטראומה הנפשית. בין שיעור לשיעור, הסטודנטים יידרשו לקרוא טקסטים רלבנטיים, ועל חלקם ייערך דיון ספציפי בשיעור העוקב.

1. פוסט-טראומה: רקע היסטורי ותיאורי.

לואיס-הרמן, ג'. (1994). טראומה והחלמה. תל-אביב: הוצאת אופקים, ספריית הפועלים (פרק 1).

2. הפרעת דחק פוסט-טראומטית (PTSD).

Yehuda, R., Hoge, C.W., McFarlane, A.C., Vermetten, E., Lanius, R.A., Nievergelt, C.M., ... et al. (2015). Post-traumatic stress disorder. *Nature Primers*, 1, 1-23

3. מעבר להפרעה פוסט-טראומטית: דיכאון, אובדנות, והפרעות קו-מורבידיות אחרות.

O'Donnell, M.L., Creamer, M., & Pattison, P. (2004). Posttraumatic stress disorder and depression following trauma: Understanding comorbidity. *American Journal of Psychiatry*, 161, 1390-1396

4. מה הופך אותנו לפגיעים או לחסינים יותר בפני דחק טראומטי?

Agabi, C.E., & Wilson, J.P. (2005). Trauma, PTSD, and resilience: A review of the literature. *Trauma, Violence, and Abuse: A Review Journal*, 6(3), 195-216

Bonanno, G.A. (2004). Loss, trauma, and human resilience: Have we underestimated the human capacity to thrive after extremely aversive events? *American Psychologist*, 59(1), 20-2

שיעורים 5 + 6. תגובות פוסט-טראומטיות בקרב ילדים ונוער

Najjar, F., Weller, R.A., Weisbrot, J., & Weller, E.B. (2008). Post-traumatic stress disorder and its treatment in children and adolescents. *Current Psychiatry Reports*, 10(2), 104-108

7. טראומה מינית בילדות ו-Complex PTSD

זליגמן, צ., וסולומון, ז. (עורכות). (2004). הסוד ושברו: סוגיות בגילוי עריות. בני ברק: הקיבוץ המאוחד-כתר.

Ide, N., & Paez, A. (2000). Complex PTSD: A review of current issues. *International Journal of Emergency Mental Health*, 2(1), 43-49

Childhood Traumatic Grief .8

Cohen, J. A., Mannarino, A. P., Greenberg, T., Padlo, S., & Shipley, C. (2002). Childhood traumatic grief: Concepts and controversies. *Trauma, Violence, & Abuse*, 3(4), 307-327

9. כיצד נטפל בילדים נפגעי טראומה? (הרצאת אורח)

Cohen, J.A., & Mannarino, A.P. (2008). Trauma-focused cognitive behavioural therapy for children and parents. *Child and Adolescent Mental Health*, 13(4), 158-162

Leenarts, L.E., Diehle, J., Doreleijers, T.A., Jansma, E.P., & Lindauer, R.J. (2013). Evidence-based treatments for children with trauma-related psychopathology as a result of childhood maltreatment: a systematic review. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 22(5), 269-283

10. התמודדות המשפחה עם מצבי דחק ומשבר: מודלים קלאסיים

McCubbin, H.I., & Patterson, J.M. (1983). The family stress process: The double ABCX model of adjustment and adaptation. *Marriage & Family Review*, 6(1-2), 7-37

Cerel, J., Jordan, J. R., & Duberstein, P. R. (2008). The impact of suicide on the family. *Crisis*, 29(1), 38-44

11. טראומטיזציה משנית

Baranowsky, A.B., Young, M., Johnson-Douglas, S., Williams-Keeler, L., & McCarrey, M. (1998). PTSD transmission: A review of secondary traumatization in holocaust survivor families. *Canadian Psychology*, 39(4), 247-256

12. הורות פוסט-טראומטית

כהן, א. (2008); גירסה עברית לא מפורסמת). הורות בצל אירועים טראומטיים: סיכונים, הגנה והשלכות להתערבות טיפולית.

13. העברה בין-דורית של טראומה

Paris, R., DeVoe, E.R., Ross, A.M., & Acker, M.L. (2010). When a parent goes to war: Effects of parental deployment on very young children and implications for intervention. *American Journal of Orthopsychiatry*, 80(4), 610-618

Dekel, R., & Goldblatt, H. (2008). Is there intergenerational transmission of trauma? The case of combat veterans' children. *American Journal of Orthopsychiatry*, 78(3), 281-289

ג. דרישות קדם: אין

ד. חובות / דרישות / מטלות:

- נוכחות חובה
- קריאת מאמרים בין שיעור לשיעור
- כתיבת עבודה מסכמת בסוף הקורס (בזוגות)

ה. מרכיבי הציון הסופי :

ציון מספרי על עבודת הסיום (100%).

ו. רשימת קריאה:

ליבליך, ע. (1989). חוץ מצפורים. תל-אביב: שוקן.

פרידמן-פלג, ק. העם על הספה: הפוליטיקה של הטראומה בישראל. הוצאת מאגנס.

שלמוב, ו. (2005). סיפורי קולימה. הוצאת ידיעות אחרונות.

Bonanno, G.A., & Kaltman, S. (2001). The varieties of grief experience. *Clinical Psychology Review*, 21(5), 705–734

Brom, D., Pat-Horenczyk, R., & Ford, J. D. (Eds.). (2008). *Treating Traumatized Children: Risk, Resilience and Recovery*. Routledge

Cacioppo, J. T., Fowler, J. H., & Christakis, N. A. (2009). Alone in the crowd: the structure and spread of loneliness in a large social network. *Journal of Personality and Social Psychology*, 97(6), 977

Cohen, J. A., Mannarino, A. P., & Deblinger, E. (Eds.). (2012). *Trauma-focused CBT for children and adolescents: Treatment applications*. Guilford Press

Dyregrov, A., & Yule, W. (2006). A review of PTSD in children. *Child and Adolescent Mental Health*, 11(4), 176–184

Ehlers, A., & Clark, D.M. (2000). A cognitive model of posttraumatic stress disorder. *Behaviour Research and Therapy*, 38(4), 19-45

Figley, C.R., & Leventman, S. (1980). *Strangers at Home: Vietnam Veterans since the War*. New York: Bruner/Mazel

Figley, C.R., & Nash, W.P. (2006). *Combat Stress Injury: Theory, Research, and Management*. New York: Routledge

Hickman, L. J., Jaycox, L. H., Setodji, C. M., Kofner, A., Schultz, D., Barnes-Proby, D., & Harris, R. (2013). How much does “how much” matter? Assessing the relationship between children’s lifetime exposure to violence and trauma symptoms, behavior problems, and parenting stress. *Journal of Interpersonal violence*, 28(6), 1338-1362

Horowitz, M.J. (1999). *Essential Papers on Post Traumatic Stress Disorder*. New York: NYU Press

Janoff-Bulman, R. (1989). Assumptive worlds and the stress of traumatic events: Applications of the schema construct. *Social Cognition*, 7, Special Issue: Stress, Coping, and Social Cognition, 113-136

Koenen, K. C. (2007). Genetics of posttraumatic stress disorder: Review and recommendations for future studies. *Journal of Traumatic Stress*, 20, 737–750

Perry, B. D. (2014). Creative interventions with traumatized children. C. A. Malchiodi (Ed.). Guilford Publications

Pfefferbaum, B., Noffsinger, M. A., Wind, L. H., & Allen, J. R. (2014). Children's coping in the context of disasters and terrorism. *Journal of Loss and Trauma*, 19(1), 78-97

Reich, H. (2006). *The First and Final Nightmare of Sonia Reich: A Son's Memoir*. Hardcover. Public Affairs

Shalev, A.Y., Ankri, Y., Israeli-Shalev, Y., Peleg, T., Adessky, R., & Freedman, S. (2012). Prevention of posttraumatic stress disorder by early treatment: Results from the Jerusalem Trauma Outreach and Prevention Study. *Archives of General Psychiatry*, 69(2), 166-176

Tedeschi, R.G., & Calhoun, L.G. (1996). The posttraumatic growth inventory: Measuring the positive legacy of trauma. *Journal of Traumatic Stress*, 9, 455–471

Young, A. (1997). *The Harmony of Illusions: Inventing Post-Traumatic Stress Disorder*. Princeton, NJ: Princeton University Press

:National Center for PTSD website

www.ptsd.va.gov

:About children and adolescents

http://www.ptsd.va.gov/professional/treatment/children/ptsd_in_children_and_adolescents_overview_for_professionals.asp